

Uppsala 2014-10-21

Mitt centrum – medborgardialog

Rapport

Bilagor:

1. Enkät gå-tur
2. Enkät webb
3. Enkät för bibliotek och Stora torget
4. Informationsskyltar på Stora torget
5. Geografisk fördelning av svar
6. Exempel svar från webbenkäter
7. Exempel svar från Instagram
8. Exempel pressinbjudan och genomslag i media

Bakgrund

När uppdraget startade fanns inte något motsvarande uppdrag genomfört eller dokumenterat. Därför fanns ett behov av att dokumentera och utvärdera den här medborgardialogen, i syfte att ta till vara på erfarenheterna till kommande projekt.

Uppdraget

I februari 2014 fick Södra tornet kommunikation i uppdrag att utföra en serie utåtriktade aktiviteter i syfte att lyssna på medborgarnas behov, idéer och tankar om Uppsalas innerstadsområde. En del av uppdraget var att sammanställa och återkoppla tillbaka till allmänheten.

VARFÖR MEDBORGARDIALOG?

De tjänstemän som arbetar med planering av staden behöver information om vad ägarna (medborgarna) och brukarna (medborgarna och hitresta) vill. Traditionellt har medborgarna gett sina åsikter till politikern som i sin tur ger uppdrag till tjänstemännen. Riktigt så enkelt är det inte idag. De flesta politiker tycker att det är svårt att bilda sig en uppfattning om vad deras väljare tycker.

Uppsala kommun gör inte kundundersökningar i samma omfattning, trots att det ofta handlar om stora projekt. Det finns exempelvis samrådsförfarande där medborgarna har möjlighet att tycka till, men i praktiken är det mycket få personer som svarar.

Medborgardialogen har alltså ett viktigt syfte att hämta in mer underlag till planeringsprocessen. Det är ett komplement till politikernas och tjänstemännens bild av vad medborgarna vill och behöver.

Ett annat syfte är att underlätta den kommande planeringsprocessen. Att göra medborgarna delaktiga i ett tidigt skede stimulerar till att de i högre grad medverkar och har en positiv inställning till planeringen. Medborgardialog gör att relevanta synpunkter kommer tidigt och lättare kan tas med i arbetet, istället för att de kan sätta käppar i hjulet i slutfasen. På så vis kan man undvika att planeringen får problem i slutskedet.

En positiv bieffekt av medborgardialog är att det stärker demokratin. Medborgarna blir delaktiga och kommunens representanter visar att de lyssnar.

KANALVAL

Vi tog till vara befintliga kanaler (uppsala.se, helsidesannonsern "Uppsala växer", pressmeddelanden) och kompletterade med nya (gå-turer, Stora torget, biblioteken, Instagram). Mixen av kanaler gjordes både för att bredda målgrupperna och för att helt enkelt prova på nya kanaler och se vad som gav effekt. Vi gjorde inga direktutskick eller omfattande annonsering utöver "Uppsala växer". Digital annonsering hade kunnat bredda målgruppen till en relativt låg kostnad, men det genomfördes aldrig.

VARFÖR "MITT CENTRUM"

I ett tidigt skede gjordes en analys av hur vi ska benämna det geografiska området "Innerstad" och "stadskärna" var två begrepp som användes i interna dokument, men som inte fungerade på bredare målgrupper. "Mitt centrum" är bra ur tillgänglighetsperspektiv: det är lätt att stava till och lätt att minnas. "Mitt" anger ägarskapet och lyfter upp det personliga, där man som individ har rätt att uttrycka sig. "Mitt centrum" visar att det inte bara är makten, "kommunen", som styr utan att det faktiskt är värt som enskild individ att göra sin röst hörd.

En annan orsak till att vi valde "Mitt centrum" är att konceptet går att föra över på andra delar av kommunens planering. Mitt Storvreta, Mitt Stenhagen, Mitt Sunnersta, Mitt Almunge...

*Mötesplatsen på Stora torget.
Foto: Stewen Quigley*

Erfarenheter:

"Mitt centrum" har fungerat mycket bra. Vi har fått många positiva kommentarer och vi har heller inte kunnat se några missförstånd eller liknande. Den geografiska avgränsningen är svår att göra, men det löste vi med en karta.

FRÅGORNAS UTFORMNING

Alla enkäter bygger på tre frågor kopplat till en plats eller centrum i stort:

- Vad är bra?
- Vad är dåligt?
- Förslag

Vi valde bort generella frågor som "Vad tycker du om centrum" eller specifika teman som "Vad tycker du om parkeringar i centrum". Anledningen var att det skulle vara svårt att bearbeta svaren, och projektet var omfattande nog.

Erfarenheter:

De tre fälten fungerade bra, och de allra flesta personer fyllde i som det var tänkt. På webben valde vi att ge obegränsat utrymme för svar. Svaren varierade i längd från några ord till upp till en A4.

De flesta skrev i negativa kommentarer, men alla tre fälten behövdes. Under större delen av tiden låg två fält tillsammans på webben: "Vad är dåligt" och "Mina förslag till vad som kan bli bättre". Det blev svårare att hantera svaren som kom in, men det var mest en praktisk fråga.

ANTAL

De allra flesta skriver ett inlägg per person. Som mest har en person skrivit fem inlägg. Några personer kan tänkas ha lämnat åsikter både på pappersenkät under gå-turer eller på webben. Vissa som gått gå-turerna har sedan skrivit in samma förslag på webben, (uppskattningsvis 10 personer)

Ett rimligt antagande är att cirka 400-450 individer har hört av sig i någon form.

I vissa enkäter (ca 12 st) har den svarande skrivit in två eller flera skilda platser under olika rubriker. Det har då räknats som två svar. Om det är på ett tema, under en rubrik (t.ex. trafik) räknas det som ett svar.

Enkäter: 405 st

(varav 197 på papper från Stora torget och biblioteken, 208 från webben)

Gå-turer: 114 st

Summa: 519 svar

GÅ-TUREN

Gå-turerna gav oss två typer av resultat, dels diskussionerna på plats och dels de enkäter som lämnades in efter promenaden. Ledarna för gå-turerna är mycket nöjda med genomförandet och fick stort utbyte av diskussionerna.

Direktkontakten mellan medborgare och stadsplanerare är mycket värdefull

Gå-turen omfattade nio platser och 114 enkäter lämnades in. Boken "Gåturen" (svensk Byggtjänst, 2014) kom ut samtidigt som vi börjat med projektet. Där rekommenderas färre platser, ca 5-6. Vi valde nio platser och dessutom utrymme för en tionde valfri plats.

Med något undantag har alla svarande betygsatt platser, men alla har inte betygsatt alla nio platser. Cirka hälften har hoppat över en eller flera platser. Cirka hälften av deltagarna svarade på den valfria platsen. Syftet med den valfria var att ta reda på vilka fler platser som engagerar.

På baksidan kunde man fylla i ålderskategori, kön och om man bor i centrum, i kommunen eller utanför kommunen. Cirka 6 av 10 fyllde i baksidan, vilket gör att vi bara får en fingervisning om vilka som deltog. Det allra flesta är i åldersspannet 30-65 och 66-äldre. Det är jämn fördelning mellan män och kvinnor. Cirka hälften av de svarande har kryssat i att de bor i centrum, den andra hälften att de bor i kommunen och bara enstaka att de bor utanför kommunen.

Deltagarna fick sätta ett betyg på varje plats i skalan 1-5:

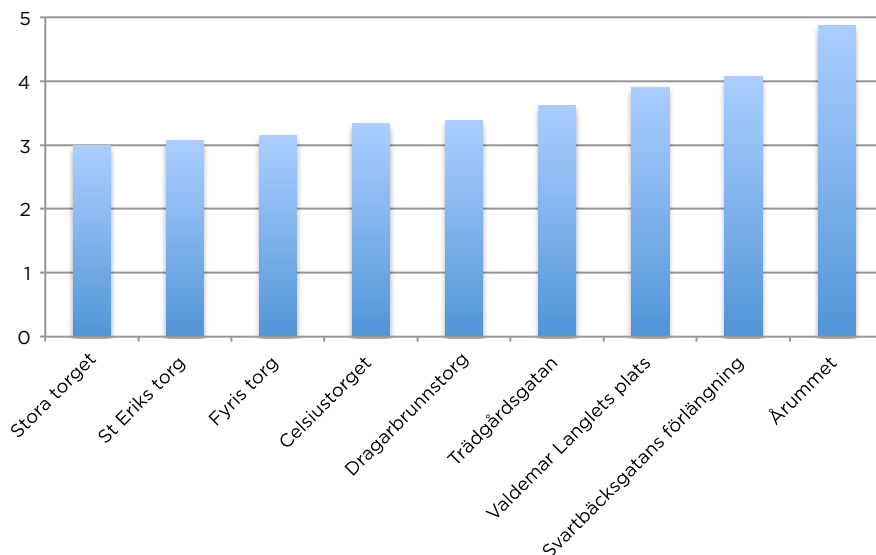
1. Mycket dålig
2. Ganska dålig
3. Neutral
4. Ganska bra
5. Mycket bra

Betygsättningen gav ett tydligt utslag där Årummet fick högsta poäng av alla (4.87). Svartbäcksgatans förlängning och Valdemar Langlets plats fick i snitt kring 4 poäng. Lägst betyg (kring 3 poäng i snitt) fick Stora torget, St: Eriks torg, Celsiustorget och Dragarbrunnstorg.

Läser man vad deltagarna skriver förstår man vad som ligger bakom betygen. Att St: Eriks torg får lågt betyg beror på bilparkeringen och i några fall på matvagnarna (flyttbara matställen på hjul). Här är det ingen som tycker att domkyrkan och husen runt om är fula. De tre andra torgen med lågt betyg får kritik för både hur själva torgytan ser ut, hur det används men också hur de husen ser ut, särskilt de modernare husen. Årummet får beröm för sin grönska, sina parkbänkar och konstverk. Svartbäcksgatans förlängning får beröm för sin blandade, äldre bebyggelse men också viss kritik mot biltrafiken. Trädgårdsgatan får ett betyg mittemellan och blandade kommentarer.

Urvalet av platser gjordes efter vilka platser som stadsplanerarna var nyfikna på, i några fall platser som gjorts om, i andra fall platser som skulle kunna göras om i framtiden. Listan på platser var längre från början, men fick kortas av praktiska skäl (tid och avstånd). Platserna som besöktes var:

1. Stora torget
2. Celsiustorget
3. Dragarbrunnstorg
4. Svartbäcksgatans förlängning
5. Valdemar Langlets plats
6. St: Eriks torg
7. Fyris torg
8. Trädgårdsgatan
9. Årummet

Betyg på platser, sorterade i stigande skala från 1 (lägst) till 5 (högst).

Vissa kommentarer i gå-turerna är återkommande och likartade. Exempelvis "Återställ Celsius observatorium på taket" finns bara i svaren från gå-turerna. Det tyder på att den som svarar påverkas av ledaren och de andra i gruppen.

Svaren är ofta korta. Ett typiskt positivt svar om Langlets plats är "Grönytor är alltid bra. Trevligt med äldre bebyggelse". Ett typiskt negativt svar om Dragarbrunnstorg är "Fult. Tråkigt. Inte bra med bilarna. Den uppbyggda delen kan man snava på." Ett typiskt förslag för Stora torget är "Mindre busstrafik. Uteserveringar, typ café. Lite mer grön oas."

Erfarenheter:

Gå-turerna fungerade som ett bra komplement för att få information om och attityder till enstaka platser. Framför allt var det ett bra sätt för stadsplanerarna att få lyssna på konkreta synpunkter på plats. Dialogen blir tydligare och mer givande när man kan peka på de platser man pratar om. Det ger en möjlighet att se platserna med medborgarnas ögon, exempelvis att se de praktiska problem som kan finnas för rörelsehindrade.

Enkäterna fungerade mycket bra som "temperaturmätare" på olika platser. Betyget gav tydliga utslag och enkäten fungerade bra rent praktiskt. Kritiken på olika platser var tydlig. Metoden gav färre skriftliga förslag till förändring jämfört med webbenkäten.

Gå-turerna startade på Stora torget. Skyltarna och den stora kartan på marken var en naturlig samlingspunkt. Foto: Stewen Quigley.

STORA TORGET

En central del i lanseringen av Mitt centrum var aktiviteten på Stora torget. En 7x7 m stor yta täcktes med ett flygfoto över centrum, och tre informationsskyltar sattes upp. Här kunde förbipasserande möta både tjänstemän och politiker. Platsen fungerade som startpunkt för gå-turerna och för pressaktiviteter.

Stora torget bemannades under tre helger, två timmar både lördag och söndag. Här fanns enkäter (samma som användes i biblioteken). Tjänstemän kunde prata med förbipasserande. Ibland fyllde de själva i enkäten, och ibland frågade tjänstemannen och antecknade på enkäten. Platsen fungerade dessutom som mötespunkt för gå-turerna.

BIBLIOTEKEN OCH KOMMUNINFORMATIONEN

Vi hade utställning på biblioteken i Sävja, Gottsunda och Stenhagen 28 mars–25 april. En affisch berättade om medborgardialogen, och enkäter kunde fyllas i och lämnas i en brevlåda. Under samma tid fanns även en utställningsskärm på kommuninformationen på Stadshuset.

Vi fick in få enkäter den här vägen, från inga alls på två av stadsdelsbiblioteken till ett tiotal som mest på Stadsbiblioteket. Det var alltså inte en bra metod för att samla in synpunkter. Däremot kan det vara viktigt ur demokratisynvinkel att ha provat de här platserna.

PAPPERSENKÄTER

197 pappersenkäter (se bilaga) samlades in från kommunens bibliotek och på Stora torget i samband med aktiviteten. Tjänstemän och politiker på Stora torget använde enkäterna som anteckningsblad för att fånga några av besökarnas ord. Bara en mindre andel enkäter kom in från bibliotek och kommuninformationen.

Svaren liknar webbenkäterna, men skiljer sig genom att de är mer kortfattade. På så sätt liknar de gå-turerna. På enkäterna från Stora torget ser vi att många kommenterar berör? just Stora torget och gågatan.

Innehållsmässigt är svaren från dessa enkäter lika som webbenkäterna, och därför redovisas de inte separat.

WEBBENKÄTER

Webbenkäten genomfördes 22 april–30 juni på www.uppsala.se/mittcentrum. Svaren på webben har störst spridning både ämnesmässigt och geografiskt. Därför kan vi anta att vi också nått ut bredast med denna metod. Här har vi också en stor spridning på innehållet, från korta inlägg till långa resonemang, och från personliga åsikter till konstruktiva förslag.

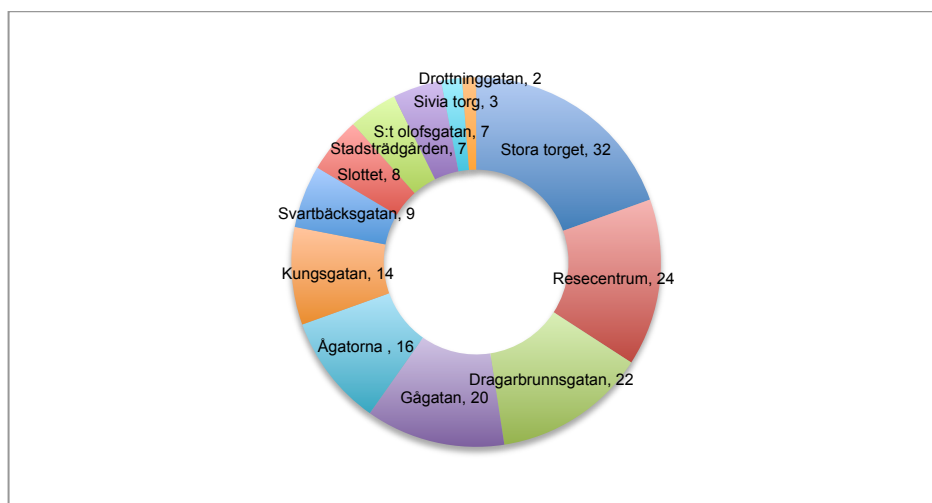
Vi bedömer att antalet svarande är nästan lika högt som antalet svar. Med andra ord är det få som skrivit många svar. I ett par enstaka fall ser vi exakt samma formuleringar och svar i gå-turen som i webbenkäten, men att de på webben fyllt på resonemanget. Elva inlägg gäller danspaviljongen i Stadsträdgården och att den behöver tak. Det ser ut som någon eller en grupp uppmanat folk att skriva. Några svar har handlat om frågor utanför innerstaden och några kommentarer rör andra politiska frågor som inte direkt hör till fysisk stadsplanering. Det stora flertalet inlägg har varit relevanta och seriösa.

FÖRDELNING AV PLATSER

Drygt hälften av alla inlägg på webben handlar om specifika platser. Ett inlägg kan ibland handla om flera platser (t.ex. "Gågatan, från Stora torget och söderut"). Därför är antalet inlägg mycket färre än antalet ord. För de vanligaste platserna har vi räknat på hur många som är uttalat positiva och negativa.

Platser	Inlägg	Pos	Neg	Antal ord
Stora torget	32	3	19	64
Resecentrum (station)	24	4	16	88
Dragarbrunnsgatan (dragarbrunn)	22	2	14	47
Gågatan (gå-gatan)	20	1	9	50
Ågatorna (västra östra ågatan, årummet)	16	0	0	26
Kungsgatan	14	0	0	34
Svartbäcksgatan	9	0	0	23
Slottet	8	0	0	39
Stadsträdgården,	7	0	0	9
S:t olofsgatan (olofsgatan)	7	0	0	19
Sivia torg (sivia)	3	0	0	8
Drottninggatan	2	0	0	5

Ett inlägg räknas som positivt eller negativt bara om det tydligt uttryckt.

FÖRDELNING AV TEMAN

Det största temat är offentliga platser generellt. De flesta inlägg berör det offentliga rummet i någon form. Det är svårt att räkna på exakt, det går inte att söka på ordet "offentlig plats" även om inlägget handlar om det. Trafik är det näst största området. Här är det lättare att söka på ord som cykel, bil och buss.

Ett inlägg nämner ofta trafiken som en del av det offentliga rummet. Ett exempel:

Plats: *Svartbäcksgatans förlängning*

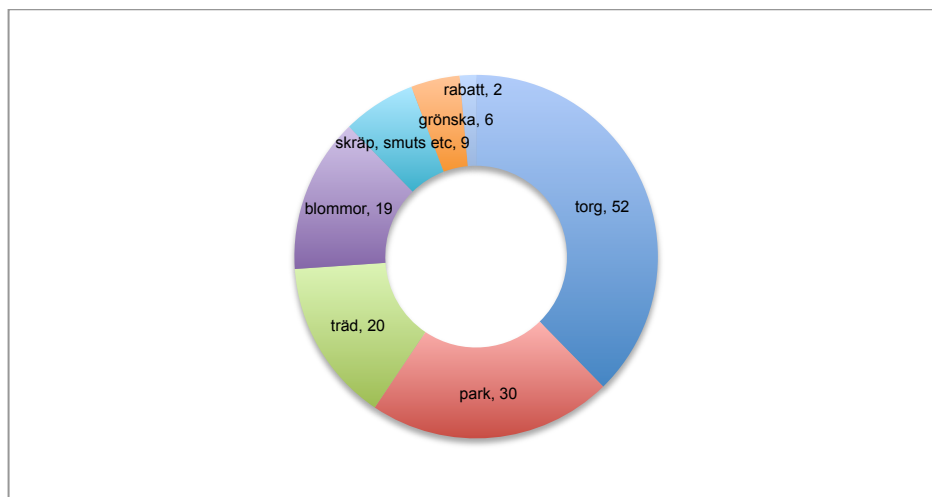
Vad är bra: *Den mänskliga och sympatiska skalan. Trivsamt utbud av butiker, kaféer m.m. Många dörrar, folkliv sommartid. Linnéträdgården.*

Vad är dåligt: *Bilarnas dominans på den smala gatan är dålig. Bilarna borde försvinna helt och gatubeläggningen ändras för att höja gatans status.*

Exemplet handlar om det offentliga rummet, men går inte ett placera in i ett enskilt fack.

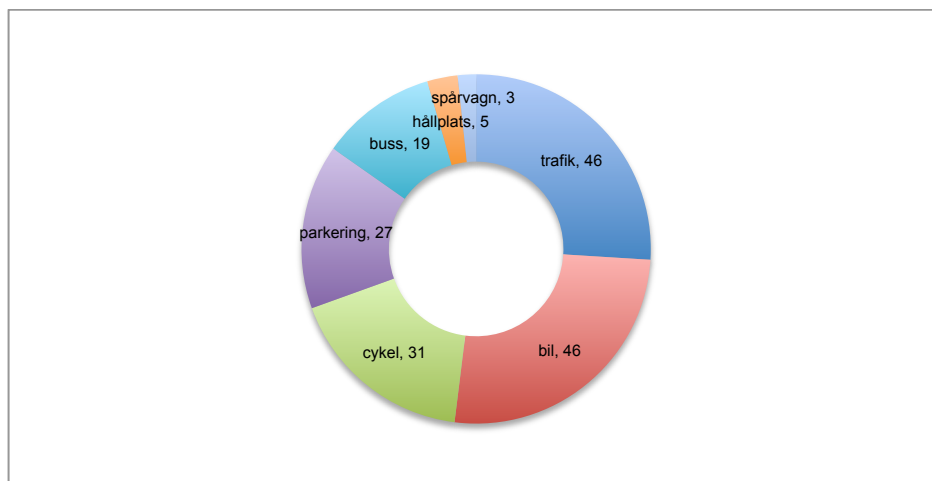
Generellt när det gäller offentliga platser är det tydligt att det finns en önskan om trevligare och grönnare offentliga platser. Några vill ge beröm åt olika platser, men det vanliga är att säga vad som kan bli bättre.

<i>Begrepp inom offentliga platser</i>	<i>Inlägg</i>	<i>Pos</i>	<i>Neg</i>
torg	52	6	23
park	30	7	15
träd	20	0	0
blommor, blomster	19	0	0
skräp, smuts, tuggummi, fimp	9	0	0
grönska	6	0	0
rabatt	2	0	0

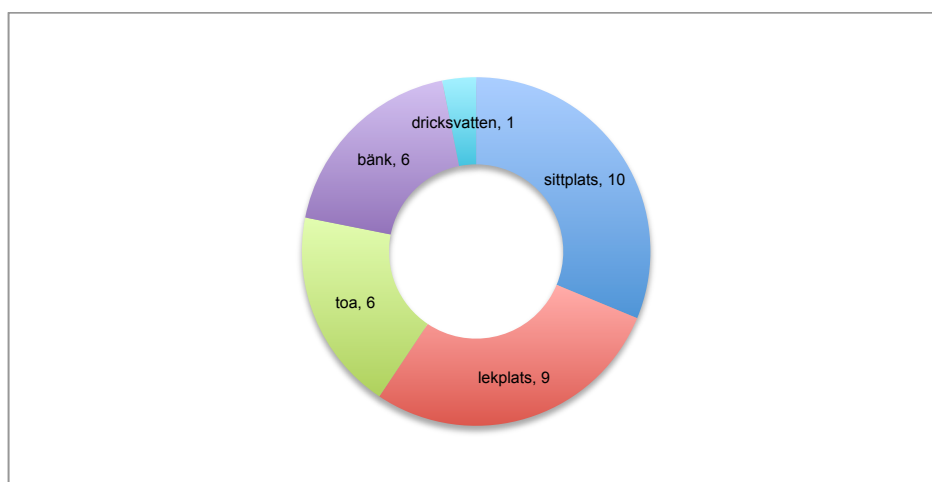
Trafik är ett stort ämnesområde. Förslagen handlar om flytta cykelvägar och cykelparkeringar samt begränsa antalet bussar på stora torget. Kritiken rör främst för mycket bil/busstrafik, och svårframkomligt. Vad gäller cykel så har man synpunkter på framkomlighet och säkerhet, men det är få som uttrycker sig negativt om cykeltrafiken som sådan.

<i>Begrepp inom trafik</i>	<i>Inlägg</i>	<i>Pos</i>	<i>Neg</i>
trafik	46	7	28
bil	46	4	15
cykel	31	0	0
parkering	27	7	10
buss	19	0	0
hållplats	5	0	0
spårvagn	3	3	0

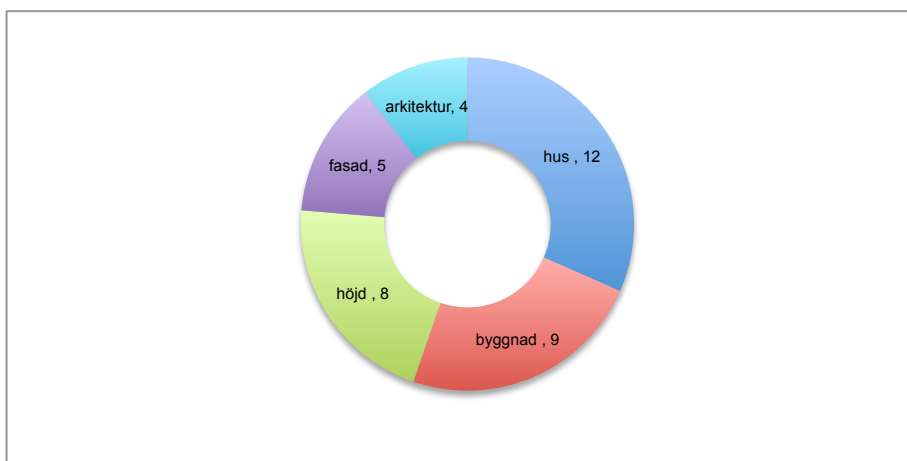
Ett annat tema är olika funktioner, det kan vara bristen på sittplatser på olika offentliga platser, önskemål om fler lekplatser. Här är det inte tydligt beröm eller klagomål på enskilda soffor, bänkar etc. Istället föreslår man fler sittplatser.

Tema funktion	Inlägg	Pos	Neg
sittplats	10	0	0
lekplats	9	0	0
toa	6	0	0
bänk	6	0	0
dricksvatten	1	0	0

Det står ofta om hus, men ofta handlar inlägget om andra saker. Vanligt är negativa kommentarer om trist arkitektur, "60-talsarkitektur" eller "moderna arkitektur" eller att man är rädd för att det ska byggas höga byggnader. Men det finns också enstaka som berömmar till exempel resecentrum eller som vill att det ska byggas höga hus.

Tema byggnader	Inlägg	Pos	Neg
hus (allmän bemärkelse)	12	2	6
byggnad (allmän bemärkelse)	9	1	4
höjd (hög)	8	0	0
fasad	5	0	0
arkitektur	4	0	0

INSTAGRAM

Vi testade Instagram som kanal i liten skala. Det fungerade rent tekniskt och adressen gick att hitta. Vi lyfte medvetet inte fram kanalen – orsaken var att vi var osäkra på hur det skulle fungera, praktiskt men också vad gäller upphovsrätt. Rent praktiskt fungerade det ganska bra, även om det var mycket få som använde det. Förutom att vi som arbetat med projektet har testat funktionen ser vi bara två aktiva användare som båda gjort flera inlägg. Det visade att foto är ett effektivt sätt att illustrera det man tycker (se bilaga). Responsen är för liten att uttala sig om, men som ett försök var det intressant att se hur metoden fungerar.

UPPMÄRKSAMHET I MEDIA

Genomslaget i media blev mycket bra. På pressträffen 21/3 kom UNT, SVT och TV4 Uppland. Stora torget fungerade bra som mötesplats, det var också bildmässigt där man ser att stadsplanerare möter medborgare.

Publicitet

- P4 Uppland, datum + mer info
- UNT 22/3, 15/4
- Uppsalatidningen: Veckans guide, om gåturerna
- TV, SVT och TV4 Uppland.

Annonser och egna kanaler:

- Uppsala växer: 20/3, 15/5, 11/9

SLUTSATSER OM METODEN

Gensvaret (totalt 519 svarande inklusive gå-tur) var över förväntan. Den siffran kan användas som referens för framtida insatser. Man ska då ha i åtanke att centrum intresserar långt fler än de som bor här, vilket kan göra att vi fick ovanligt stor respons. Av metoderna vi prövade gav webbenkäten flest svar och en stor mångfald. Gå-turerna styrde svaren till vissa platser.

För framtida medborgardialoger kan vi rekommendera den enkla uppställningen av frågor och att deltagarna fritt får välja plats och tema. Det gav ett brett spektrum av svar.

Många lämnade konstruktiva förslag på förändring, se bilaga med exempel på enkätsvar. En bidragande orsak var att vi som start gav exempel på olika förslag. De kan ha inspirerat andra till att lämna kreativa förslag.

Vi vet inte så mycket om vilka som svarade, och om de är representativa för befolkningen i kommunen. Av språket att döma ser vi att många svarande är intresserade av stadsbyggnad (arkitekter, stadsplanerare, politiskt intresserade).

Det tycks som att de svarande verkligen är de som rör sig i centrum (användarna), även i webbenkätterna. Hade vi valt andra metoder för medborgardialogen och samlat in åsikter från boende i ytterkanterna av kommunen hade vi säkert fått andra svar, se nedan om fördelningen mellan bil och cykel.

Det finns fler metoder att prova som vi inte provat, exempelvis att låta folk betygsätta platser via GPS i sin smartphone eller låta utvalda personer cykla runt i området.

SLUTSATSER OM UTFALLET

De allra flesta inlägg handlade om det offentliga rummet i någon form (gator, torg, parker och andra ytor dit allmänheten har tillträde). Den största frågan där var hur trafiken påverkar det offentliga rummet.

Det näst mest diskuterade ämnet var trafiken i sig. Vi visste inte innan hur det skulle fördela sig mellan förespråkare för cyklar och för biltrafik. Det visade sig att de svarande som talade för cykeltrafik och gångtrafik dominerade helt över de som talade för biltrafik (endast 4 talade för ökad framkomlighet för bilar i centrum). De som talade för ökad framkomlighet för bilar efterfrågade parkeringar för handikapparkeringar och talade om centrumhandels förutsättningar.

Det betyder inte att cyklister och fotgängare uttalar sig positivt om Uppsala som cykelstad, tvärtom handlar många inlägg om farliga platser, att det är svårframkomligt och kan bli bättre.

Kollektivtrafiken berörs generellt (fler, tätare bussar och önskemål om spårvagn) och specifikt (bort med bussar på Stora torget och i några enstaka fall, behåll bussarna på Stora torget)

En stor del av de svarande hade detaljsynpunkter på miljöerna, t.ex. kommentarer om ett visst trafikljus, en viss blomrabatt eller en viss skylt på ett hus. Det gäller inte minst osäkra miljöer i trafiken, och ett tydligt exempel är kanter och utsmyckning på Dragarbrunns torg. Många pekar ut platser där det behövs fler planteringar. I materialet finns mycket konkreta förslag på hur detaljer ska göras om, exempelvis förslag på konstnärlig utsmyckning.

Relativt få (cirka 38) har husens utformning som huvudtema. Majoriteten värnar om Uppsalas karaktär av småskalighet och äldre bebyggelse. Hus från 1960- och 70-

talet (Gågatan, Dragarbrunnsgatan, Kungsgatan, Sivia torg) liksom Resecentrum får kritik för sitt utseende. Några uttalar oro för höga byggnader som kan förstöra stadens silhuett och skapa skuggor. Några (cirka 5) talar tvärtom för modern arkitektur.

En mycket stor del (ca 200) har konstruktiva förslag på hur de vill förändra. Här finns många idérika svar som är väl värda att läsa. Vi kan inte bedöma hur många som är nya eller realistiska.

I bifogade bilaga har vi listat ett antal typiska inlägg.